

Metode og filosofi i uddannelsesforskning

Anmeldelse af Scott & Usher: Uddannelsesforskning. Data, metoder og teori til undersøgelse af uddannelser. Forlaget Klim 2006

Rasmussen, Palle

Published in:

Dansk pædagogisk tidsskrift

Publication date:

2007

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Rasmussen, P. (2007). Metode og filosofi i uddannelsesforskning: Anmeldelse af Scott & Usher: Uddannelsesforskning. Data, metoder og teori til undersøgelse af uddannelser. Forlaget Klim 2006. *Dansk pædagogisk tidsskrift*, 2007(3), 92-93.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Metode og filosofi i uddannelsesforskning

David Scott & Robin Usher: Uddannelsesforskning. Data, metoder og teori til undersøgelse af uddannelser. Forlaget Klim, 2006. 209 sider, 249 kr.

Anmeldt af Palle Rasmussen, professor, Institut for Uddannelse, Læring og Filosofi, Aalborg Universitet.

Bogen præsenteres i indledningen som en undersøgelse af uddannelsesforskningens teori og praksis og af ”denne forsknings filosofiske, historiske, politiske og sociale sammenhænge og de implikationer, disse måtte have på indsamlingen af data og analyse af samme” (s 7). Sagt på en anden måde er det en filosofisk og videnskabsteoretisk reflekteret indføring i uddannelsesforskningens metoder. Det er en god ide til en bog; mange indføringer i uddannelsesforskningens metoder fokuserer for meget på tekniske spørgsmål og for lidt på mere generelle spørgsmål om erkendelsesmuligheder, interesser og etik. Sådanne indføringer balancerer ofte på grænsen mellem grundbog og håndbog, og kan derfor være vanskelige at bruge som lærebøger. Bogens opbygning er også udmærket. I første del, ”Filosofi” (kapitel 2-4), diskuteres generelle filosofiske og videnskabsteoretiske præmisser. Anden del, ”Strategier og metoder” (kapitel 5-10), er hoveddelen, hvor forskellige metoder præsenteres relativt grundigt og diskuteres. Kapitlerne behandler eksperimentel metode; undersøgelses- og sammenhængsopstillinger (”undersøgelse” i denne overskrift er formodentlig en oversættelse af ”survey”); kvalitative metoder og case-undersøgelser; observation; interviews og biografisk metode. I bogens tredje og afsluttende del, ”Emner” (kapitel 11-13) diskuteres tværgående emner som etik, evaluering og forskningskvalitet.

Der kunne være kommet en rigtigt god bog ud af dette, men den lever ikke helt op til forventningerne. Det er der flere grunde til. Diskussionerne af filosofiske og videnskabsteoretiske spørgsmål i nogle af kapitlerne er for mig at se unødvendigt uoverskuelige. Det gælder især kapitel 2 (filosofiske spørgsmål i uddannelsesforskningen) og 3 (kritiske tilgange til forskning) samt kapitel 13 (evalueringskriterier for forskning). Forfatterne bevæger sig rundt i forskellige former for positivismekritik og (i bred forstand) kritisk teori; de anvender mange svært gennemskuelige fagudtryk og referencer, og argumenterer på forskellige abstraktionsniveauer. Et lille eksempel til illustration: ”Hvor dette er det første dekonstruktive skridt i retning af at opløse disse undertrykkende, binære modsætninger, tager aktionsforskningen dog ikke det næste, som er at forstå som altid tilstedeværende, og nødvendigvis altid tilstedeværende, på en konfliktuerende, interaktiv måde” (s 50). Der er mange gode overvejelser og argumenter, men skrivemåden gør det vanskeligt for læseren at følge dem. At oversættelsen i hvert tilfælde nogle steder er dårlig (se nedenfor) forværrer givetvis problemet, men det må også være der i den engelske original.

En medvirkende årsag er nok, at forfatterne er knyttet til en post-modernistisk tilgang, hvis forhold til empirisk forskningsmetode grundlæggende er tvetydigt. Scott og Usher gør meget ud af at karakterisere og kritisere positivismen og realismen. Det er der også god grund til; disse opfattelser af videnskabens rolle og den videnskabelige erkendelses gyldighed præger stadig megen uddannelsesforskning, og ofte som en ikke-ekspliciteret referenceramme. Derfor er den filosofiske og videnskabsteoretiske refleksion vigtig. Men som andre postmodernister forfølger Scott og Usher forfølger især en bestemt del af denne refleksion, nemlig spørgsmålet om viden og magt. Overfor den positivistiske opfattelse af videnskab som neutral erkendelse af den objektive verden fremhæver de gang på gang, at vidensproduktion er en social praksis, og at ”Epistemologien kommer derfor til

nok så meget at handle om magtpolitik som logik" (s 20). Denne pointe gælder ikke kun i forhold til positivismen, men også f.eks. i forhold til kritisk teori i Habermas' udgave: "Derfor er den form for klarhed og gennemsigtighed, som den Kritiske Teori søger (...) også en form for herredømme, en proces der ville ende med at ødelægge det, den søger at fremme" (s 44). Den nærliggende konklusion på sådanne argumenter er, at alle kriterier for pålidelighed og gyldighed i virkeligheden er magtstrategier, og at det står enhver frit for at forske, som han eller hun vil. Det mener Scott og Usher dog næppe, og deres kapitler om de forskellige empiriske metoder rummer en række overvejelser om kvalitet i produktionen af videnskabelig viden. Men deres generelle tilgang understøtter ikke disse overvejelser.

I øvrigt finder jeg det paradoksalt at forfattere, som i den grad er kritiske over for forskningens magtposition i samfundet, i så høj grad benytter sig af akademiske retoriske strategier som begrebsophobning og namedropping.

Det skal dog siges, at nogle af bogens filosofiske kapitler er mere strukturerede og tilgængelige. Det gælder især kapitel 4 (Måder at tænke på) og kapitel 11 (Etik og uddannelsesforskning). Diskussionen af etik rummer gode eksempler, men er efter min opfattelse for snævert fokuseret på etiske spørgsmål i mødet med undersøgelsespersoner, mens spørgsmålet om anvendelsen af uddannelsesforskningens resultater stort set ikke behandles.

Fremstillingen og diskussionen af de forskellige undersøgelsesmetoder i bogens hoveddel er i det store hele solide og læseværdige, med nyttige kategoriseringer, illustrative eksempler og relevante videnskabsteoretiske kommentarer. Disse kapitler udgør omkring halvdelen af bogen, og det er især dem, som gør bogen brugbar i undervisning og for folk, som arbejder praktisk med uddannelsesforskning.

Den danske oversættelse fremstår flere steder som sjusket og forvirrende. Jeg har ikke haft adgang til den engelske original, men her er et par uheldige eksempler: "Grounded theory" er et veletableret begreb også i Danmark, og det er meningsforstyrrende at oversætte det med "jordforbindelsesteori" (s 51 ff.). Der tales om "... såvel struktur som udøver i det sociale liv" (s 61), hvor udøveren nok er en aktør; og om "bevægelse fra første- til andenrangs konstruktioner" (s 63), hvor der sandsynligvis er tale om konstruktioner af første og anden orden. Den første sætning i kapitel 7 omtaler "... statistisk indblanding, hvor man udtager en stikprøve på alle enkeltsager eller cases, som udgør en befolkning, og så drager sine konklusioner ud fra en detaljeret undersøgelse af stikprøven" (s 105). Mon ikke begrebet "indblanding" er udtryk for, at oversætteren har fejllæst "inference" som "interference" og så oversat det mekanisk, uden hensyntagen til, om indholdet giver mening.

Alt i alt: Scotts og Ushers redegørelse for uddannelsesforskningen er godt tænkt, og store dele af bogen er læseværdige og brugbare. Men bogen svækkes af tvetydigheden i den postmodernistiske tilgang, skrivemåden i nogle af de filosofiske afsnit og en problematisk oversættelse.